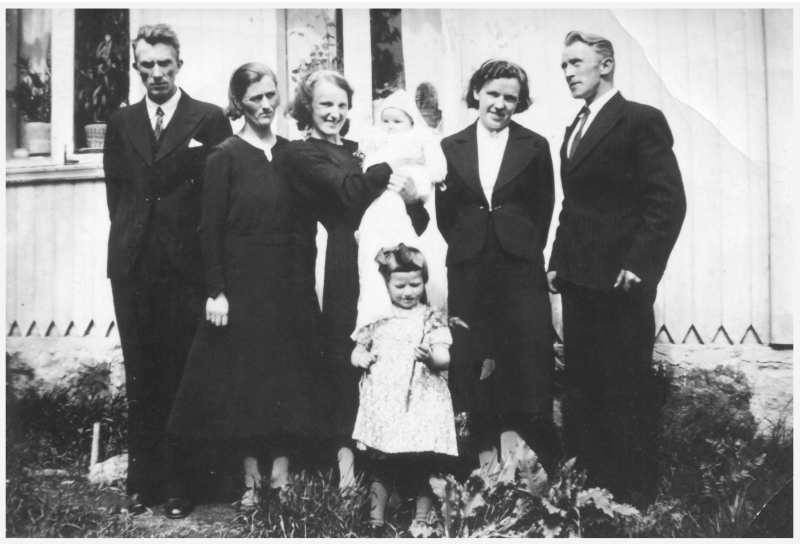


Dette bildet fra barnedåpen til Elines første barn, Gerd, får være en illustrasjon fra en dramatisk og begivenhetsrik vinter både på Birkeli og resten av Nordland, noe jeg ser ved å lese bestefars dagbøker.

Krigen er i full gang, skiftende vær med regn og flom, rekordstore snefall, og sterk frost. I november 1940 gifter Eline seg med Karluf fra Lofoten, og i februar 1941 blir Gerd født på Birkeli. Tidlig i mars skjer Lofotraidet, mens Karluf og birkelifolk reiser frem og tilbake mellom Bodø og Birkeli. Jeg skal prøve å gjenskape et bilde av denne vinteren med å sitere og kommentere sidene fra dagboka, og krydre med tolkinger.

Mortens bureising og veiarbeide

Jeg starter allerede med oktober 1940, og får med meg at den 15. skriver bestefar at «fylkesagronom K. Krestiansen hit - la ut bureis. Morten.», som må bety at det var for pappas planer om bureising i Gamsletta, det som han satte opp «Mortenhuset» for.

Videre skriver han at det ble «lit kjøligere» den syttende, at det var «første rim, synlig på mark» den attende, og «fint godt høstvær» den 21.

Den 22. driver «guttan arb. i steinkjiling», som må bety at de jobbet med å bore og kile steinblokker, at han selv var med om kvelden, og «steinarb.» den 29.

Søndag 27. var «Presten i Evjen» og «Eline og Karluf forlyst», altså lysning for vielsen.

Den 29. var det mer steinarbeide, og den 30. «brenvedarb.», altså vedhugging.

Fredag 1. november, er det «Bededag» og «Jeg og Inga Falkflaug», hjem igjen lørdag.

Søndag 3. «Allehelgens D» er «marken bra tilfrosen».

4. november er «Høstens første sne lagt, med såpass mengde at kjørende blev tillatt, og det ble godt benyttet. Kjørende fra Stongsetdalen».

Den 11. er «Peder på tur med Trygve *(?)*. sanglag *(?)*». Jeg vet ikke om andre enn Trygve Eggesvik i området, han er to år yngre enn Peder så de er hhv 30 og 32 år da. Kan det være at de to var med i sangkor, eller sanglag som bestefar skriver i margen.

Eline og Karlufs bryllup

Fredag den 12. reiser Eline til Bodø, han skriver i parentes at det er «godt skogvær», og torsdag den 14. er det «Eline og Karlufs Bryllupsdag i Bodin Kirke». Søndag den 17. kommer «Peder hjem», men «ut ijen» mandag (?), kanskje ut med Trygve igjen. Trygve hadde jo ei skøyte, og drev kystfart på den tiden, så kanskje hele laget var på båttur, og kanskje alle reiste med Trygves skøyte og deltok i Elines bryllup.

De to siste ukene av november var det «Skogarbeid. Kjørende fra Stongsetdalen», og ikke mer å skrive om enn at «Jeg ont i rygg og fot», og at det er «godt kjørende». Skogsarbeidet om vinteren var nok hardt for kroppen.

Den 29. ble det «milt vær» og han «vasket skinn». Dette skriver pappa om i avsnittet «Et møysommelig arbeide» i boka Minner fra Beiarn og Bodø, og mye av vaskinga skjedde ute, med skylling i elva og tråkking på rein snø. Den 30. var «Ivar Falkflaug her en visit».

Stille og rolig advent og jul

Første søndag i advent er 1. desember, den 3. er det «Godt skogføre» og den 5. skriver han «Kvelveiarb», som nok betyr veiarbeide på kvelden. Det er jo tidlig mørkt nå, så de har nok petromax'en med seg. Det var nok mye slit, også med stein- og veiarbeide, for den 10. Skriver han «Jeg lemster i sia».

Nå er det ikke så mye som skjer før jula er der, men at «Morten og Karluf (kommer) hjem» den 21 betyr at det blir folksomt, og ei koselig jul på Birkeli. Sofie og Lars er der med Laila på 3 år, Peder, Johanna, Morten, Karluf og Eline med Gerd i magen. Bestefar skriver ikke noe om at Dagny er kommet hjem, så hun er nok på Nordland, nygift hos sin Olav. Den 30. reiser Morten til Bodø, mens Karluf blir til 3. januar.

Fra regn og flom til sprengkulde, og så rekord-snø i starten på 1941

På nyttårsdagen får de besøk av Ivar Falkflaug, igjen, men han drar hjem samme dag, og den 3, reiser som sagt Karluf til Bodø, men om han drar videre til Lofoten er usikkert.

Fjerde januar blir det vær-skifte, med «sydvest, regn og flom». Den 7. skriver han «Polemas arb. med skin». Polemas er et utrykk de hadde der opp for stri og strev, kan Laila fortelle, og jeg kan gjette at det komme av polemos, som er gresk for krig eller strid. Den 10. går det «1 fel til H. Hansen Kjelling», og det er vel Hans Hansen på Kjelling han har sydd en fell til, og sikkert kjørt til Eggesvika.

Den 13. setter det inn med sprengkulde, eller som han sier: «megen kulde optil 20», og han sier om uka som følger at det er «godt kjøreføre til Nygård samt alle andre steder». Den 22. skriver han «Men fortsatt snefall» gjentatt i fire dager frem til den 26. At han sier «fortsatt» må bety at det har snødd foregående uke også. Den 27.: «således lite fremkommelig, sny og atter sny», den 30. «nesten ufremkommeligt», og første februar «meste sne i manns minde».

Gutta kommer seg ikke fra Eggesvika, men Sofie er der med mat.

Etter anmerkningen om rekord-snø, lørdag 1., skriver han: «Uligt å komme frem, guttan fra Bodø, kom seg ikke heim, måtte gjøre vendereise fra Eggesvik, og ijen til Bodø». Laila kan imidlertid fortelle at det hadde de forutsett på Birkeli, så Sofie hadde tatt med mat og dratt til Eggesvika for å møte dem, som antagelig var både Lars, Peder, Morten og Karluf. De hadde sikkert ikke ski der nede, men det hadde nok Sofie.

Dette er ei historie som viser hvor omtenksom de måtte være. De hadde ikke telefon, slik at de kunne varsle om uføret, og vill heller ikke ha fått beskjed om vendereisen. Tenk om ikke Sofie hadde vært der, og kunne komme hjem og fortelle at de ikke behøvde å bekymre seg for at gutta ikke kom hjem.

Gerd blir født

Den 9. februar skriver bestefar: «Eline født en datter» og at «Dr. Gedrum her. Alt vel». Det første har han rammet inn og skrevet «Gerd Lilian» over. Det er Dr. Gjerdrum det skal være, sier Laila, og han har trosset snømengden og kommet opp for å være jordmor.

Det blir «millere med sny» den 11., og den 13. er isbryteren «Isbjørn i Beiarn» og «braut op isen». Den 14. er det «kalt pent vær».

Lørdag den 15. kommer «Lars og Karluf heim», men «reist ijen Bodø» søndagen. Det ble et kort første møte med sin nyfødte datter for Karluf, men det er vel en jobb i Bodø som venter. På de mange turene han har til Beiarn, sammen med Lars, og noen ganger Morten, ser det ut som at han også jobber i Bodø. Det er mange muligheter for arbeid der i ruinene etter bombingen våren 1940, både med å rydde og å bygge nytt. Lofotfisket er vel allerede godt igang, men siden det ikke skrives noe om det er det kanskje ingen som dra dit dette året, kanskje heller ikke Karluf.

Resten av februar skjer det ikke så mye som det er verdt å skrive om, annet enn at det tredje uke er «frost og strengt intervær», og siste uka skriver han at det er «kvelveiarbeide som det alm. for mig», altså at veiarbeide om kvelden er det alminnelige.

Lofotraidet



Væromslag til mildt ei uke, men senere frost hele april

Tiende mars er det «omslag til millvær, som varte ugen ut, og den 13. med «bra snebør ugen ut». I helga 15./16. er det bare Lars som kommer hjem en tur. Hele uka etter er det nok fortsatt mildvær, for først 25. skriver han «Hart frost, Kjørende over alle verdens jørner, og nogen Bjørk kom hjem efter tid og leilighet».

Den 28. sier han at «Peder har ligget syk denne uke», men den 29. at han «reiste ut i morgen med Haldor til Bodø», og den 31. er det «frost og fint Kjøreføre»

Andre april står det: «Lars ligget syk denne uke», som enten må bety at han er kommet hjem, uten at det er anmerket, eller noen har fortalt at han ligge syk i Bodø.

Den fjerde er bestefar «På Stranda m/ skind», som betyr at han har kjørt til Nygård med en fell. Stranda og strandværinger var noe de sa om Nygård og folk derfra.

Den 15. er han «kjørende Eggesvik» og skriver «1 tønne fisk fra Olaf», og «Morten hjem fra Bodø». Om det er fra Olav Nordland eller Eggesvik er litt usikkert, men det kan skimtes en N etter Olaf, så da er det vel svigersønnen som har sendt ham fisken.

«Vinterligt sne og kalt» noteres for hele den stille uke, mens «Peder, Morten til Nordland» langfredag «og hjem» påskeaften.

I uka etter påske er det «frost og kjørandes alle (*steder?*)», den 17. og 18. «Kjørende Fjell», og søndag 20. er det kjørende både til Eggesvik og Falkflaug.

Kulde, bunød og lite vår

Den 22. april skriver han «frost og kulde uken ut», og den 24. at det er «smått på laden, skavning», som betyr at låven begynner å tømmes, og at de skaver bark av rogn for å drøye foret til dyra. Den 29. er det «Nattefrost, kjøran på optindveg *(?)*».

Mai starter med «skinrensing» og «skavning». Den tredje kommer «Lars og Karluf hjem fra Bodø». Han skriver om første uka av mai at det er «kal og hart vær uken ut» og at det er «kjørskare» og «bunø». «lite vårtegn», «bare frost» og «fellsying».

Den 10. blir det «lit mildere, sny, sklet, slud» og den 11. «fint vær, lit mildere». Den 14. dør Laurits Sandmo, og det er «vinterlig ugen ut».

Søndag 18. er det «sny hele dagen», men tirsdag er han «På Framnes m fell 305 Ku.... *(?)*». Det ble den dagen «lit omslag, mildere vær
(og)
regn».

Søndag 25. er det begravelse på Sandmoen, mandag drar han «til Aag med hest», og så er det endelig «sommerligt *(og)* snegang», og den 29. «begynt ånnarbeidet heime». Den 31 har han «såd Karlåkeren *(og)* sat Misjonsåkeren, og Morten, Peder og Karluf kommer hjem.

Første june, og første pimnsedag, er det imidlertid «sur og kalt ijen», og det samme andre pinsedag, men det blir brukbart vær til resten av vårånna, og 13. juni er siste potet satt.

Den 22. juni, mens Tyskland invaderer Russland, blir Gerd døpt i Beiarn, og bildet jeg startet med ble tatt på Nordland. Dette får være slutten på denne historien.